

Commentaar op voorontwerp Archiefwet

1. Te weinig samenhang met andere wetgeving

We pleiten voor één Algemene Informatiewet.

We constateren dat we in het kader van openbaarheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie te maken hebben met verschillende wetten. We noemen hier de belangrijkste: de Algemene Verordening Gegevensbescherming, Wet hergebruik overheidsinformatie, Archiefwet, Wet elektronische bekendmaking, Tijdelijk Besluit digitale toegankelijkheid overheid en Omgevingswet. We zien de samenhang met die wetten niet terug in het ontwerp. Waar met de Omgevingswet juist is gestreefd naar één wet, worden we geconfronteerd met steeds meer wetten waarvan het niet duidelijk is hoe de Archiefwet zich hiermee verhoudt.

In 1962 kende we in Nederland slechts een informatiewet, de Archiefwet. Toen deze wet in 1995 werd vervangen was alleen de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) erbij gekomen. Nu vele jaren later is er nog meer wetgeving tot stand gekomen waarin het voorstel Archiefwet2021 te weinig of zelfs soms geen samenhang brengt. Over een aantal wetten wordt de samenhang hieronder toegelicht.

1.1 Erfgoedwet

In de memorie van toelichting¹ op de Erfgoedwet is gesteld dat: *'De systematiek van de Archiefwet 1995 past echter niet goed bij het idee dat de vondsten en documentatie bij elkaar moeten blijven in een depot en daarmee niet overgebracht worden naar een archiefbewaarplaats. Om misverstanden over de verhouding tot de Archiefwet 1995 te voorkomen, is deze wet expliciet uitgesloten voor de opgravingsdocumentatie en de rapporten. Zie hiervoor ook de toelichting bij artikel 5.9.'*

Toch wordt deze uitzondering in de reikwijdte van documenten niet benoemd in de Archiefwet2021.

1.2 Wet revitalisering generiek toezicht (RGT)

De wet RGT beoogt de positie van de gemeenteraad te versterken versterking en de interbestuurlijke lasten te verminderen. Primair wordt verantwoording afgelegd door het college van B. en W. aan de gemeenteraad op grond van het KPI verslag/tussenrapportage gemeentearchivaris. Met ingang van 1 oktober 2012 zijn als gevolg van de wet RGT zowel de provincie- als de gemeentewet gewijzigd. Tot 1 oktober 2012 was de basis van het toezicht de Archiefwet. De Archiefwet2021 is op dit punt geheel niet aangepast, in het bijzonder het interbestuurlijk toezicht op provincies ontbreekt. De werking van de provinciewet verschilt niet op dit punt van de gemeentewet.

Op gemeentelijk niveau zijn een aantal bepalingen over het provinciaal interbestuurlijk toezicht nog steeds niet gewijzigd in het ontwerp en moeten alsnog aangepast worden, te weten artikel 2.3 lid 1 op het gebied van de verordening, artikel 6.6 lid 4, over het verlengen van beperkingen op de openbaarheid en artikel 4.5 ontheffing overbrengingsplicht.

1.3 Wet open overheid (Woo)

Onze verwachting dat de nieuwe Wet open overheid eerder dan de Archiefwet2021 bestuurlijk zou worden behandeld om de samenhang tussen beide wetten te kunnen waarborgen wordt helaas niet bewaarheid. De nieuwe Archiefwet2021 verwijst alleen naar de Wet openbaarheid van bestuur en zou na de inwerkingtreding van de Woo al weer verouderd zijn. De bepaling uit de Archiefwet dat gemeenten documenten in een goede, geordende en toegankelijke staat bewaard moeten bewaren, wordt herhaald in de Woo. We vragen de samenhang tussen beide wetten geactualiseerd op te nemen. We onderschrijven de verplichting in de Woo om de informatiehuishouding op orde te brengen, maar zien de concrete uitwerking hiervan onvoldoende terug in de Archiefwet2021. De relatie met de Wet open overheid hfd. 6 digitale duurzaamheid wordt node gemist. Het begrip 'archivering by design' wordt in het ontwerp onjuist geïnterpreteerd.

Heldere kaders voor de digitale informatiehuishouding zijn gewenst. In de Archiefregeling moeten de regels worden uitgewerkt om vanuit het uitgangspunt 'sturing geven aan facetten waar kansen liggen om grip te krijgen op de informatiehuishouding'.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 34 109, nr. 3 51.

1.4 Wet openbaar van bestuur (Wob)

De werking van de Wob en de Archiefwet zijn nu complementair. In de Wob is sprake van recht op informatie en bij de Archiefwet recht op inzage. De Archiefwet is een documentenstelsel.² In de consultatietekst is sprake van vermenging van deze twee wetten en dan vooral bij de beperkingen op de openbaarheid. Wij sluiten ons aan bij de reactie van de heer Ketelaar t.a.v. zijn commentaar op art. 1.2.

2. Begrippen

2.1 Vervallen van de begrippen zorg en beheer sluiten niet aan bij de gemeentelijke beroepspraktijk

Gemeenten zijn zowel zorgdrager als archiefbeheerder, terwijl bij het Rijk dit verschillende departementen zijn. Dit onderscheid wordt als prettig ervaren, ook vanwege de controle door de gemeenteraad. Wij zien deze begrippen graag terug in het nieuwe ontwerp. De praktijk bij de rijksoverheid is anders, bij overbrenging verandert daar de verantwoordelijkheid.

Daarnaast schetst het wetsontwerp onduidelijkheid over de scope van het toezicht tegen achtergrond van het vervallen van het onderscheid in zorgdragerschap en het beheer (art. 9.3.); ontbreken doorzettingmacht van de inspecteur.

2.2 Begrip overbrenging

Introductie van de mogelijkheid tot het bewaren van digitale informatie 'aan de bron' in plaats van overbrenging naar de archiefbewaarplaats is gewenst. Dit omdat die informatie frequent wordt geraadpleegd. Ook bij de (grotere) gemeenten zijn er veel data bij diensten en is er behoefte aan bewaren bij de bron. Veel overheidsinformatie is al actief openbaar gemaakt voor overbrenging naar de archiefbewaarplaats. De Woo en de Bekendmakingswet zullen die tendens versterken. Om informatie pas te verduurzamen op het tijdstip van overbrenging is niet de essentie van het begrip archivering bij design en ben je in veel gevallen ook te laat. Archivering by design start bij het inrichten van het werkproces.

2.3 Begrippen documenten, archiefdienst en depot

We sluiten ons aan bij de opmerkingen van Frans van der Horst van het Regionaal Archief Alkmaar.

3. Uitvoeringskosten

- We hechten dat de uitkomsten van uitvoeringstoetsen worden meegenomen bij de haalbaarheid van de uitvoering van deze Wijzigingswet. We achten de uitvoeringskosten hoger dan 1,6 miljoen euro dan eerder is geraamd in het rapport *Impactanalyse openbaarheid en toegankelijkheid jonger archief juni 2019*, uitgevoerd in opdracht van uw Ministerie. Vooraf moeten de kosten van de wetswijziging het liefst in samenhang met de Wet open overheid inzichtelijk zijn gemaakt.
- We juichen het toe dat bij het vaststellen van een samenwerkingsverband vooraf de verantwoordelijkheden op het gebied van informatie- en archiefbeheer moeten worden vastgelegd. Vaak worden die verantwoordelijkheid alleen bij grote gemeenten belegd. Het zou onredelijk zijn dat wanneer alleen grote gemeenten de kosten hiervoor zouden moeten dragen. Het kenmerk van samenwerkingsverbanden is juist dat alle kosten gezamenlijk worden gefinancierd.

² Zie ook ECLI:NL:RVS:2017:620.